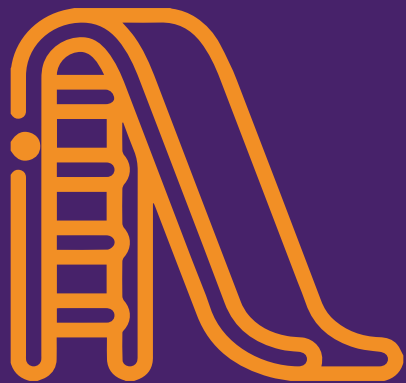

VELLENES
FELLESORGANISASJON

Til felles nytte

Lekeplasshåndboka

for velforeninger

Lekeplassshåndboka for velforeninger

Innledning

Dette er en liten håndbok for velforeninger som drifter lekeplasser. Her vil du finne svar på det meste, inkludert lovverk, kontrollskjemaer m.m.

De vanligste spørsmålene vi får rundt drift av lekeplasser er følgende:

Kan velforeningen selv demontere ødelagte lekeapparater?

Kan velforeningen selv montere opp nye lekeapparater?

Kan velforeningen selv føre tilsyn med lekeapparatene?

Kan velforeningen selv lage apparater til lekeplassen på dugnad?

I dette dokumentet vil vi utdype disse spørsmålene nærmere.

Innhold

	Side
HMS-System	3
Beskrivelse av anlegget	4
Risikovurdering	5
Hvilke krav stilles egentlig til lekeplassutstyret	5
De enkelte lekeapparater	8
En kort oppsummering	10
Skjemaeksempler	11

Vi anbefaler dere å lage en egen HMS-perm, hvor dere oppbevarer kontrollister og annen dokumentasjon som vi vil beskrive her.

Videre bør styret oppnevne noen i vellet/i styret som er ansvarlig for at disse kontrollene faktisk gjennomføres. Styret bør følge opp kontrollene jevnlig på styremøtene sine.

Vi anbefaler at dere har 3 typer kontroller av lekeklassen:

En ukentlig kontroll som gjennomføres visuelt

Her sjekker dere at lekene ikke har skader/slitasje som må utbedres. Sjekk om alt er på plass, ingen løse deler, ingen mangler osv. Se etter om skruer er ordentlig tilskrudd, at huskesetene henger ordentlig oppe, om det støtdempende underlaget trenger vedlikehold – for eksempel rake opp sandbassengene, sjekke at det ikke henger tau over skliene som kan utgjøre en kvelningsrisiko osv.

Forslag til kontrollskjema som kan benyttes ved visuelt tilsyn finner dere [på side 13](#).

Dersom dere finner avvik, må skaden selvsagt utbedres med en gang. I tillegg bør avviket registreres på eget skjema. Forslag til avviksskjema finner dere [på side 17](#).

Et kvartalsvis funksjonsettersyn

Dette er en kontroll der man skal røske og dra i alt som kan dras i for å se til at delene fungerer som planlagt. Se opp for råde og slitasje, feil, farlige åpninger som har videt seg ut og feil ved sammenføyninger osv.

Forslag til kontrollskjema som kan benyttes ved kvartalsvis funksjonsettersyn finner dere [på side 14](#).

Dersom dere finner avvik, må skaden selvsagt utbedres med en gang. I tillegg bør avviket registreres på eget skjema. Forslag til avviksskjema finner dere [på side 17](#).

En årlig hovedkontroll hvor alle leker gjennomgås nøye og systematisk

Forslag til kontrollskjema som kan benyttes ved årlig kontroll finner dere [på side 15 og 16](#). Dersom dere finner avvik, benyttes [samme skjema](#) som er nevnt over under ukentlig visuelt tilsyn.

Avvik oppdages fortløpende og ved de systematiske kontrollene. Et avvik er noe som ikke er som det skal være, enten det er lite eller stort. Avvikene skal dokumenteres og utbedres.

Beskrivelse av anlegget:

I HMS-permen bør dere lage et dokument der dere kort beskriver anlegget og legger inn en opplisting av anleggets ulike deler (for eksempel huskestativ, sklie, sandkasse m.v).

Dersom lekeplassen er delt på ulike steder, beskriver dere hva som er hvor. Bruk gjerne fotografier og eller kart.

Kartlegg eierforholdet til anlegget: Hvem eier grunnen og hvem eier lekeplassutstyret? Hvem av partene har ansvaret for hva?

Dokumentasjon av anlegget:

I permen er det også viktig at dere legger inn all dokumentasjon som kommer fra leverandører, inkludert sertifikater, bruksanvisninger, dokumentasjon av overtakelsen av anlegget o.l.

Lover og regler for lekeplasser:

Eier av anlegget er alltid ansvarlig for at anlegget tilfredsstiller sikkerhetskravene. Det er ingen godkjenningsordning for lekeplasser eller for lekeplassinspektører.

De viktigste reglene eier må følge er:

Forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr, denne finner du [her](#).

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter, denne finner du [her](#).

I tillegg finnes det tilleggsdokumenter som kan være greit å vite om:

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskaps [ofte stilte spørsmål om lekeplassutstyr](#).

Dersom man skal sette opp lekeplassutstyret selv, hvilket er fullt mulig, må man forholde seg til:

Produktkontrolloven, denne finner du [her](#) (1176 Lekeplassutstyr og underlag, og 1177 Støtabsorberende lekeplassunderlag).

Risikovurdering:

Gjør en grundig vurdering av anlegget for å klargjøre hvilke deler som kan være farlige eller som kan skape problemer.

Dokumenter rapporten og bruk den ved oppsett av de systematiske gjennomgangene av anlegget.

Risikovurderingen kan gjøres av vellet selv, eller av innleid ekspert.

Det er viktig å gjøre risikovurderingen så tidlig som mulig i lekeplassens levetid.

Lag også en egen plan for hvordan dere skal redusere risikofaktorene.

Hvilke krav stilles egentlig til lekeplassutstyret:

Forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr er hjemlet i Produktkontrolloven og omfatter både eksisterende og nytt utstyr. Den omfatter også både lekeutstyr som er produsert av profesjonelle produsenter og apparater som er laget på dugnad.

Utstyr som er i overensstemmelse med den norske standarden

for lekeplassutstyr (NS-EN1176) oppfyller kravene i forskriften.

Vi har valgt ut noen av de viktigste kravene i den norske standarden for lekeplassutstyr. At vi bare har valgt å fokusere på noen av kravene betyr altså at vår gjennomgang ikke er fullstendig i forhold til de kravene som finnes i standarden og forskriften. Vi tror likevel at listen vår vil hjelpe vellene når det gjelder å sørge for en stadig bedre sikkerhet på lekeplassene:

Styrke, stabilitet og tilgjengelighet:

Lekeapparatene skal tåle belastningen av voksne personer, og voksne skal kunne komme til på alle steder på lekeapparatet. Dette er viktig for at man skal kunne komme til unnsetning dersom et barn har satt seg fast.

Utstyr som er lukket (for eksempel tunneller og lekehus) skal bare tillates hvis det er 2 adkomståpninger. Disse adkomståpningene skal være uavhengig av hverandre, og plassert på ulike sider av utstyret. De skal ikke kunne låses, og må være tilgjengelige uten ekstra hjelpemidler som for eksempel en stige.

Adkomståpningen skal ikke være mindre enn en halv meter.

Kanter og hjørner skal være avrundet for å hindre skade.

Kjemiske egenskaper:

Stoffer og produkter som innebærer helsefare for barn eller andre skal ikke forekomme i lekeplussutstyr. Særlig innebærer impregnert trevirke en risiko når det gjelder å avgi helsefarlige mengder kjemiske stoffer. Det var tidligere vanlig at kreoson-impregnerte telefonstolper ble brukt som lekestativ, sandkasser og lignende. Dette er ikke lengre tillatt, og slikt utstyr skal nå være fjernet fra lekeplussene.

Det vanligste impregneringsmiddelet – CCA-Impregnering eller trykkimpregnering – består av salter av kobber, krom og arsen (arsenikk). Det er ikke forbudt å bruke trevirke innsatt med CCA-impregnering, men helsemyndighetene anbefaler ikke at dette benyttes i sandkasser. Arsen er nemlig et meget giftig tungmetall som vil bli vasket ut av regn, og avsettes i sand eller jord rundt utstyret. Barn som spiser sand får dermed i seg arsen.

Det finnes impregneringsmidler uten arsen, og det finnes også relativt motstandsdyktige tresorter som lerk, eik eller kjerneved av furu.

Hvis man allerede har innretninger av CCA-impregnert trevirke på lekeplussen, kan utvaskingen reduseres ved å smøre trevirket med treolje eller tynn beis en gang i året. Alt CCA-impregnert trevirke bør smøres jevnlig for å hindre opptak av fuktighet som igjen kan føre til frostsprengning.

Hvis det er CCA-impregnert trevirke i sandkassen, bør sanden skiftes ut annet hvert år. Sanden bør skiftes ut jevnlig i alle sandkasser fordi hunder og katter bruker sandkassene som toalett.

Fallunderlag:

Det er hodeskader som følge av fall som forårsaker de alvorligste ulykkene på lekeplussen. Derfor er det viktig å sørge for at fallunderlaget under klatrehus, sklier, husker og lignende er støtdempende.

Støtsand eller grus er godt egnet. Sanden bør være fri for leire. Pass på å få bekreftelse fra leverandøren på at det er støtsand, og sett denne bekreftelsen inn i HMS-permen. Knust masse, pussesand eller vanlig sandkassesand anbefaler ikke da denne blir for hard.

Bark og sagflis kan også brukes. Sørg for at den er fri for større flis og pinner. Grunnen bør være skikkelig drenert.

Gress kan brukes som støtdempende underlag opp til en fallhøyde på 1-1,5 meter. Dette under forutsetning av at plenen er myk og godt vedlikeholdt.

Syntetiske matter og gummiheller har varierende støtdempende evne. Ved fallhøyde på over 60 cm skal slike kun brukes dersom den støtdempende evnen kan dokumenteres av produsent eller leverandør.

Betong, asfalt, hard jord eller stein skal ikke brukes som fallunderlag for lekeplassutstyr

Åpninger og vinkler:

Lekeplassutstyr må ikke ha åpninger eller vinkler som gjør at barn kan bli hengende fast. I verste fall kan de da bli kvalt.

Viktige bestemmelser i denne forbindelse er at:

Åpninger i for eksempel rekkverk, mellomrom mellom gulv og rekkverk og mellom rekkverk og tak skal ha en bredde på mindre enn 9 cm eller større enn 23 cm, for å hindre at hodet kan sette seg fast.

Runde, faste åpninger skal ha en diameter på mindre enn 13 cm eller større enn 23 cm.

Åpninger i golvplanker eller trapper beregnet på løping/gåing skal ikke inneholde mellomrom der fot eller bein kan bli fastklemt. Åpninger på 4 til 7 cm bør derfor unngås.

Lekeapparater skal heller ikke ha åpninger hvor barna kan sette fast fingrene sine. Derfor bør åpninger på mellom 0,8-2,5 cm unngås.

Med unntak av hengebroer, skal ikke overflater som heller med inntil 45 grader ha større mellomrom enn 30 millimeter målt i retning.

Det skal ikke være åpninger hvor snorer, hetter eller skjerv kiler seg fast, og som kan føre til kvelning. Dette gjelder på sklier, klatrestativ, trappekonstruksjoner og andre apparater hvor barna er i hurtig bevegelse.

Rekkverk:

Ramper og plattformer som er tilknyttet klatrestativ, sklier og lignende skal utstyres med rekkverk for å hindre fallulykker. Slike rekkverk skal utformes slik at de ikke innbyr til klatring. For eksempel bør det ikke benyttes liggende bord i sidene på rekkverket.

Armert Materiale:

Deler som består av glassfiberarmert plast skal erstattes eller repareres med en gang fibrene blir synlige – gjelder spesielt sklier.

Sikkerhetssoner:

En sikkerhetssone er området rundt lekeapparatet hvor det ikke skal være andre konstruksjoner. Det er viktig at det er god avstand mellom de forskjellige apparatene fordi dette vil hindre kollisjoner.

Fallhøyde og type lekefunksjon er avgjørende for hvor stor sikkerhetssonen skal være. For eksempel krever lekeapparater som i bruk har pendel eller sklifunksjon en sikkerhetssone på minst 2 meter utenfor utløpet til sklia eller utenfor det største utslaget til pendelen.

Produsenten angir sikkerhetssone for hvert apparat, og det er viktig å følge disse retningslinjene.

Om mulig bør rutsjebaner, husker, taubane og slengtau plasseres i ytterkant av tomten.

Frostskader:

Deler av lekeapparater som er i metall kan i vinterhalvåret føre til frostskader. For eksempel gjelder dette kjettinghåndtak på husker og rekkverk på sklier og klatrestativ. Disse delene må derfor isoleres. Kjettinghåndtakene kan for eksempel utstyres med plastovertrekk, og ledere og trinn på lekestativer og sklier kan pulverlakeres eller isoleres på annen måte. Det er ikke nødvendig å isolere skliflaten.

De enkelte lekeapparater:

Generelt må man være oppmerksom på følgende:

Fundamenteringen skal være god og godt tildekket.

Fallunderlaget må være støtabsorberende.

Sikkerhetssonen må være tilstrekkelig i forhold til fallhøyde og type lekeapparat.

Apparatene skal ikke ha farlige åpninger eller vinkler hvor skjerf, hetter, snorer og lignende kan bli sittende fast.

Områder og flater på lekeapparatene hvor det er fare for at bar hud kan få frostskafer, må isoleres.

Husker:

Det skal maksimalt være 2 husker på samme stativ.

Festene i begge endene av kjettingen skal være i god stand.

Huskesetene skal være i støtabsorberende materiale, for eksempel gummi, og ikke av tre med jernbeslag eller lignende.

Huskene stenges når underlaget er frosset.

Det skal ikke være åpninger ved starten av sklie, for eksempel mellom sklia og plattformen hvor snorer, skjerf eller lignende kan sette seg fast.

Lekehus og klatrestativ:

Det skal ikke være utstikkende deler i fallsonen.

Klatrenett skal være festet både oppe og nede.

Rekkverk, håndlist, gelender, ramper og avsatsler skal være i orden.

Sklier:

Skliflaten og sidevingen skal ikke ha skjøter eller sprekker.

Det skal være en bremsningsflate på slutten av sklia.

Avslutningen skal være avrundet og ikke for høyt over bakken.

Det skal være rekkverk på plattformen på toppen av sklia.

Det skal være stopper for utløp til sklia.

En kort oppsummering:

- ✓ Kontroller at utstyret er levert og montert riktig i henhold til produsenten eller leverandørens spesifikasjoner.
- ✓ Foreta jevnlig inspeksjonsrunder for å etterse utstyret og kontrollere spesielle slitedeler.
- ✓ Foreta årlig mer omfattende kontroller og ettersyn av lekeapparatene.
- ✓ Vedlikehold i henhold til veiledning fra produsent/leverandøren.
- ✓ Rake opp sand eller bark slik at den støtdempende evnen til enhver tid er intakt.
- ✓ Avstenge utstyr som er ødelagt eller nedslitt inntil det er reparert eller skiftet ut.
- ✓ Avstenge utstyr som kan medføre fare for skade.
- ✓ Gjøre beboerne oppmerksom på hvem de skal melde fra til dersom de oppdager at utstyr er ødelagt eller trenger vedlikehold ved at enkelte deler skiftes ut eller repareres. Det er ikke alltid nødvendig å bytte ut hele lekeapparatet.

Mer detaljert informasjon om standarder for lekeplassutstyr, internkontroll i forhold til lekeplasser og forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr kan du få ved å henvende deg til Standard Norge, Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap, Klima- og Forurensningsdirektoratet og Vellenes Fellesorganisasjon.

Skjemaeksempler

Sjekkliste

Ok

Må utbedres

Frist

	Ok	Må utbedres	Frist
Er det behov for inngjerding av hensyn til trafikk i området?			
Har alle lekeapparater som innebærer fallrisiko støtdempende underlag som tilsvarer fallhøyden?			
Blir underlaget godt vedlikeholdt?			
Er det tilstrekkelige sikkerhetssoner rundt lekeapparatene som har pendel eller sklifunksjon?			
Er det åpninger eller vinkler i lekeapparatene som innebærer fare for at hetter, snorer og skjerf kan bli hengende fast?			
Er det åpninger i rekkverk, mellomrom mellom gulv og rekkverk og mellom rekkverk og tak som medfører fare for at hode kan sette seg fast? (Gjelder bredder mellom 9 og 23 cm)			
Finnes det åpninger i gulvplanker og trapper som medfører fare for at bein kan bli sittende fast? (Gjelder åpninger på 4-7 cm)			
Er det åpninger i lekeapparatene som innebærer fare for at fingre kan bli sittende fast? (Gjelder bredder på 0,8-2,5 cm)			
Er det tilstrekkelig høyt rekkverk på skliene, klatrestativene og andre lekeapparater hvor det er fare for å falle ned?			
Er metalleder i rekkverket på skliene, kjettinghåndtakene på huskene og i klatrestativene tildekket med materiale som vil redusere faren for frostskafer?			
Finnes det rutiner for å etterse og vedlikeholde lekeutstyret?			

Rutinemessig visuelt tilsyn - gjennomføres ukentlig

Dato	Er underlaget ok?	Er utstyret ok?	Er fundamentet ok?	Antall feil notert	Er noen av feilene sikkerhetstruende?	Er det rent og pent?	Signatur

Funksjonsettersyn - Gjennomføres kvartalsvis

	Ja	Nei
Er HMS-Permen oppdatert?		
Er rapporter fra visuelle kontroller gjennomgått?		
Er avvik fra tidligere lukket?		
Er inngjerdingen komplett og sikker?		
Er underlaget i god stand og med tilstrekkelig dybde?		
Er sikkerhetssonen i orden?		
Er lekeplassutstyret komplett og i orden?		
Er tilleggsutstyret komplett og i orden?		
Er lekeplassutstyret stabilt?		
Er kjettinger i god stand?		
Er slitasjen på bevegelige deler normal?		
Er slitasjen på andre deler normal?		
Finnes det unormal råte og korrosjon?		
Er søppelkasser tømt og i orden?		
Er det andre feil og mangler?		
Beskrivelse:		

Kan lekeklassen fortsatt brukes?		

Dato:

Underskrift:

Hovedkontroll - Gjennomføres årlig

	 Ja	 Nei
Er HMS-Permen oppdatert?		
Er rapporter fra visuelle kontroller gjennomgått?		
Er avvik fra tidligere lukket?		
Er inngjerdingen komplett og sikker?		
Er underlaget i god stand og med tilstrekkelig dybde?		
Er sikkerhetssonen i orden?		
Er lekeplassutstyret komplett og i orden?		
Er tilleggsutstyret komplett og i orden?		
Er lekeplassutstyret stabilt?		
Er kjettinger i god stand?		
Er slitasjen på bevegelige deler normal?		
Er slitasjen på andre deler normal?		
Finnes det unormal råte og korrosjon?		
Er søppelkasser tømt og i orden?		
Er det andre feil og mangler?		
Er ettersynsplanen fulgt gjennom hele året?		
Er det foretatt vesentlige endringer på lekeplassen i løpet av året?		
Foreligger det planer om endringer, reparasjoner eller utvidelser?		

Hovedkontroll - Gjennomføres årlig

Vurdering av HMS-dokumentasjonen:	
Vurdering av det generelle sikkerhetsnivået:	
Vurdering av lekeplassens egnethet:	
Forklaringer og tilleggskommentarer:	
Kan lekeplassen fortsatt brukes?	

Dato:

Underskrift:

Avviksskjema

Lekeclass:

Objekt:

Beskrivelse av avviket:

Alvorlighetsgrad:

Uvesentlig

Minimalt

Bekymringsverdig

Alvorlig

Stenger objektet

Bakenforliggende årsak:

Korrigerende tiltak:

Utføres innen:

Dato:

Skrevet av:

Beskrivelse av utført reparasjon/korrigerings:

Dato:

Skrevet av:

Vellenes Fellesorganisasjon er en landsomfattende fellesorganisasjon for velforeninger, grendelag og andre nærområdeforeninger og eventuelt samarbeidsorgan på kommunenivå.

Kontakt oss:

Telefon: 90706249 **Epost:** post@vellenesfellesorganisasjon.no **Org.nr.** 995 499 886

Postadresse: Øvre Slottsgate 2B 0157 OSLO **Nettside:** <https://www.velnett.no>

Brosjyren er utformet av **MOODBAARD** med ressurser fra Flaticon.com.